

پیشنهادهای کنفرانس گسترش بیابان

نایروبی (کنیا)

ترجمه و تلخیص: دکتر محمد جواد میمندی نژاد

مقدمه

از تاریخ ۲۹ اوت تا ۹ سپتامبر ۱۹۷۷ به منظور تهیه یک برنامه عملی جهت جلوگیری از گسترش بیابان و در صورت امکان عقب‌راندن و جانشین کردن آن به وسیله بهره برداری‌های پر حاصل یک کنفرانس بین‌المللی زیر نظر سازمان ملل متحد در نایروبی تشکیل شد، زیرا که در حال حاضر بیش از یک سوم خشکیهای جهان بیابان است و برخی از این بیابانها زائیده تمدن می‌باشند و سرعت بیابانی شدن به حدی رسیده است که هم اکنون آینده بیش از ششصد میلیون مردم ساکن بیابانهای جهان تهدید شده است، کما اینکه تنها در جنوب صحرا ۶۵۰/۰۰۰ کیلومتر مربع زمین‌های پرحاصل در مدت پنجاه ساله اخیر به بیابان تبدیل شده، یعنی امکان تولیدی موجودات زنده آن کاهش یافته است و این کاهش در برخی جاها تا آن حد است که راه بهسازی و بازگشت و بارور کردن سرزمین‌ها مسدود شده است جز با صرف هزینه‌های سرسام‌آور غیر اقتصادی.

برنامه عملی موصوف تهیه شده است و این برنامه باید در سطح‌های مختلف روستاها و مناطق ملی و بین‌المللی به طور جامع اجراء شود و هیچگونه وقت تلف‌نشود، زیرا که نیروی بیابان‌زایی در حال حاضر به مراتب بیش از نیروی بیابان‌زدایی

مقدمه

الف - بهبود زمین داری

ب - بیابان زدایی

ج - جمعیت و شرایط زندگی انسان

د - بیمه در برابر خشکسالی

ه - تشویق رشد و گسترش علوم و تکنولوژی بومی

است ، لکن با همکاری می توان این گرایش را متوقف کرد .

برای اجرای این برنامه هفت سال ۱۹۷۸ تا ۱۹۸۴ برگزیده شده است تا از راه های آموزش و پژوهش و کاربرد روشهای اجتماعی و اقتصادی و انطباق دادن رشد جمعیت بابرود هر بوم و گسترش منابع طبیعی هر محیط عملی شود .
اینک خلاصه ای از پیشنهادهای مربوط به سطح داخلی و ملی و منطقه ای :

الف : بهبود زمین داری

پیشنهاد ۱- اندازه گیری میزان پیشرفت بیابان ها
پیشنهاد ۲- دگرگونی روش های موجود به منظور جلوگیری از پیشرفت بیابانها با توجه به اصول عدالت اجتماعی و انصاف و بر مبنای شالوده های توسعه اقتصادی و اجتماعی
در این زمینه کارهای زیر باید عملی شود :

- افزودن امکانات برنامه ریزی ، استفاده از زمین در سطح ملی و کاربرد این امکانات در زمینه بیابان زدایی .
- کوشش در راه تضمین تشریک مساعی مردم در راه زمین داری و برنامه ریزی با توجه ویژه به مشاورت با مردم و جلب رضای آنان .

- تهیه طرحهای دراز مدت استفاده از زمین
- تقویت نقش منطقه ای در کار برنامه ریزی و استفاده از زمین .

ب - بیابان زدایی

پیشنهاد ۳- منابع آب را باید در امر بیابان زدایی مورد نظر خاص قرار داد .

در این زمینه کارهای زیر می تواند عملی گردد :

- بهتر کردن روش های آمار برداری از کمیت و کیفیت

آب .

- بررسی طرحهای استفاده از آب (شامل تشریک مساعی عمومی)

- بهبود روشهای استفاده از آب

- بهداشت و تهیه آب پاک مورد مصرف عامه

- افزایش و حفاظت آب سطحی و زیر زمینی

- فعالیت های منطقه ای داخلی و چند کشوری

پیشنهاد ۴- در مراتع لازم خواهد بود که شرایط موجود و نظام های دامپروری و نخجیرداری و حیات وحش بهبود یابد و نظام های تولید در خدمت رفاه جامعه دامداران قرار گیرد .
باید دانست که بسیاری از دامداران سیار گرفتار کاهش تولید مرتع و دامداری هستند ، زیرا شرایط فیزیکی و اجتماعی محیط بر آنها دشوار شده است ، علیهذا باید حداقل در راه تثبیت و مآل در راه افزایش تولید مراتع اقدام عملی گردد ، زیرا که محیط مراتع که بی رویه بهره برداری می شود از لحاظ میزان تولید دستخوش دگرگونی و کاهش قرار می گیرد .

چنین عوامل مختلفی مانند دوری مسافت مراتع از مراکز کشاورزی ، سیار بودن دامداران و غیره دست اندر کار هستند ، بنابراین هرگونه اقدامی باید با جامع نگری انجام گردد و هر مورد جداگانه ارزیابی شود . به این جهت است که نمی توان صورتی از اقدامات را به طور خلاصه آورد .

بسیاری از سرزمین های مرتعی دستخوش فرسایش بادی و آبی سطحی و عمقی شده اند و ریگ روان و شوری آنها را تهدید می کند .

اقدامات لازم شامل بهبود عملیات کشاورزی ، بذر افشانی مصنوعی ، آبخیزها و جلوگیری از کشت پاره ای از زمین های نامناسب و بهره برداری از امکانات اسکان مردم خواهد بود .

پیشنهاد ۵- برای جلوگیری از بیابان زایی مناطق دیمزار لازم خواهد بود در راه بهبود خاک، حفاظت آب و خاک و نگهداری رطوبت خاک اقدامات لازم عملی شود، زیرا فرسایش سرزمینهای مزبور پیشرفته است و عواقب وحشتناکی مانند طوفانهای ریگ روان، شورش خاک هم اکنون آنها را تهدید می کند.

پیشنهاد ۶- آبیاری - در این زمینه از مردابی شدن، شورش و قلیائی شدن زمین از راه زهکشی و بهبود کاربرد روش های پیشرفته آبیاری و فنون زراعت و هر جا لازم باشد از راه بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی مردمی که زندگی آنها وابسته به کشاورزی آبی هستند، جلوگیری شود.

آبیاری محیط های خشک و نیمه خشک تولید زمین را افزایش می دهد و از بیابان زایی جلوگیری می کند، به همین جهت زمین های بایر را تا سرحد امکان باید دایر کرد، لکن این به آن معنی نیست که از هر سرزمین دایری بیابان زایی رخت برمی بندد، زیرا که مردابی شدن، به شور و قلیائی گراییدن خاک تولید را کاهش می دهد و موجبات کم شدن درآمد کشاورزانی را که وابسته به آنها هستند فراهم می آورند.

پیشنهاد ۷- پوشش گیاهی

پوشش گیاهی موجود را باید حفظ و در راه بذرافشانی و حفاظت خاک و تثبیت ریگ روان به ویژه در مکان هایی که تحت کنش های شدید و ناهنجار زندگی انسان است و مزرعه و جاده با ویرانی تهدید می شود، از هر گونه کوششی فروگذار نکرد. سرزمین های حاشیه کویر از این نوع هستند.

ج - جمعیت و شرایط زندگی انسان

پیشنهاد ۸- سیاست های جمعیت شناسی

پیشنهاد می شود که کشورهای مختلف در صورتیکه علاقه دارند برنامه استفاده از زمین را در کشورهای خود به نحوی ترتیب بدهند که از سیاست های اقتصادی و جمعیتی که وضع می شود بیشترین بهره را ببرند و بهره وری اکوسیستم های بیابانی را بالا ببرند و نیز نیروی انسانی کارگران لازم را از بین مهاجران روستا به شهر همیشه به میزان کافی در اختیار داشته باشند.

پیشنهاد ۹- بهداشت

برای جمعیتی که دستخوش پیشرفت بیابان می شوند، باید لوازم و تمهیدات و وسایل بهداشتی حداقل تا سیزانی که جهت بقیه افراد جمعیت کشور فراهم شده است، تدارک دیده شود. در این زمینه توجه ویژه ای نسبت به بهداشت خانواده و تنظیم خانواده ضرور خواهد بود.

پیشنهاد ۱۰- اسکان

در سرزمین های خشک و بیابان زده تناقض بین نیاز انسان به زمین جهت سکنی و نیازوی به زمین کشاورزی را باید در چهار چوب نقشه ملی بهره برداری از اراضی حل کرد به نحوی که پیش از اینکه به صورت مشکلی درآید، اقدام لازم در راه بهبود آن عملی شود.

طراحی و شهرسازی محل سکناي افراد و اجتماعات را با توجه کافی به اقلیم محل، نیاز به فضا، نیازهای اجتماعی و

فرهنگی ، مصالح ساختمانی موجود باید پیش برد .

اختیارشان قرار بدهد ، به سرعت عملی گردد .

پیشنهاد ۱۱- شرایط محیط زیست

در مناطق بیابانی شده یا مناطقی که به وسیله هجوم بیابان تهدید می شوند ، نظامی باید تعبیه یا در صورت وجود تقویت شود که به طور خودکار و همیشگی بر وضع محیط زیست انسانی نظارت داشته باشد و هرگونه انهدام و سقوط و نارسایی شرایط زیست آدمی را مشخص کند و هشدار لازم را قبل از اینکه زمان زیادی سپری شود به افراد مسئول بدهد .

ه- تشویق رشد و گسترش علم و تکنولوژی بومی

پیشنهاد ۱۳- علم و تکنولوژی بومی

از امکانات بومی در رشته های علم و تکنولوژی باید به هر قیمت استفاده شود تا منابع زمین های شور علیه بیابان زایی تجهیز گردند .

پیشنهاد ۱۴- انرژی

سوخت های حاصل از پوشش گیاهی باید لگام شود و بجای آن از امکانات تکنولوژی بومی یا وارداتی به منظور استفاده از گاز و تولید برق برای تولید گرما و سرما و کار انداختن وسایل مکانیکی تا سرحد امکان بهره برده شود . در زمینه استفاده از انرژی های غیر معمول مردم پسند در راه تامین نیاز بیابان نشینان پژوهش های لازم عملی شود .

د- بیمه در برابر خطر خشکسالی

پیشنهاد ۱۲- بیمه در برابر خطر خشکسالی

کنفرانس آب سازمان ملل متحد در همین زمینه دنبال گردد و نیز پیشنهاد می شود که طرحهایی به منظور بیمه شدن مناطق دستخوش پیشرفت شرایط بیابانی به نحوی تهیه و پیاده شود که دگرگونی های مطلوب اجتماعی و اقتصادی دراز مدت بر اثر خطر خشکسالی دچار وقفه نشود .

پیشنهاد ۱۵- کارآموزی ، آموزش ، اطلاعات

پیشنهاد می شود که در برنامه ریزی های ملی ، رشته های سه گانه کارآموزی ، آموزش ، اطلاعات مربوط به گسترش بیابانها اولویت داده شود .

در این زمینه باید گفت که مردم ساکن مناطق خشک خود از مکانیسم ها و وسایل و امکاناتی در جهت مقابله با خشکسالی برخوردارند و ضرور خواهد بود که در جهت تقویت آنها برنامه ریزی شود و دستگاههای مختلف از بی تفاوتی در برابر آنها یا احیانا تضعیف آنها جدا " اعراض کنند .

پیشنهاد ۱۶- سازمان

پیشنهاد می شود که در هر منطقه ای که بیابان و خشکسالی پیشرفت می کند و سازمانی برای مبارزه وجود ندارد ، ایجاد گردد .

نقشه مبارزه علیه خشکسالی و بیمه های مربوط باید به نحوی تهیه شود که فکر بیمه در برابر خطرها و فراهم آمدن فوری امکانات مالی و اقدامات ضرور دیگر که خسارت های دامداران و کشاورزان را جبران و غذا و مایحتاج زندگی را در

دراجرای این امر باید یک شورایعالی بیابان با شرکت بالاترین مقامات بخش عمومی و خصوصی تشکیل شود یا آنکه وظایف مربوط به یک وزارت یا سازمان دولتی (مرجحاً " سازمانی که مسئولیت حفاظت محیط زیست را دارد) محول شود . وظیفه شورا یا سازمان صرفاً " هماهنگی و تلفیق امور است نه اجرا و از همین رو است که سازمان جدید نمی خواهد و یک عده کارکنان علمی محدود برای راهبری آن کافی خواهد بود .

Salvia acetabulosa L.var.
szovitsiana (Bunge) Bornm.
Labiatae ازتیره

از مجموعه فلورنگی ایران

